

Karjeras attīstības atbalsta sistēma Latvijā – 2006. gada koncepcija un mūsdienu realitāte

Karjeras attīstības atbalsta sistēmas
Sadarbības padomes sēde
04.09.2020.

Saturs

1. Karjeras attīstības atbalsta (KAA) normatīvais un institucionālais ietvars.
2. Situācija mūsdienās.
3. Izaicinājumi KAA sistēmas ilgtspējai.

Koncepcija «Karjeras attīstības atbalsta sistēmas pilnveidošana»

Mērķis: «**Pilnveidot karjeras attīstības atbalsta sistēmu, veikt koordinētus pasākumus normatīvo aktu un rīcībpolitiku izstrādē, lai nodrošinātu resursu efektīvu izmantošanu un panāktu nacionālās konkurētspējas izaugsmi un nodarbinātības līmeņa pieaugumu, no vienas puses, un sniegtu atbalstu indivīdam viņa personisko mērķu un interešu apzināšanā un īstenošanā, no otras puses.**» (2006)

KAAS veiksmīgai darbībai nepieciešamie (trūkstošie) **resursi 2006.gadā**

- Internetā pieejama datu bāze par izglītības iespējām Latvijā
- Darba tirgus vidēja un ilgtermiņa attīstības prognozes
- Internetā pieejami profesiju apraksti
- Cilvēkresursi (darbam dažādos līmeņos)

Normatīvie akti un rīcībpolitika

- Konceptija «Profesionālās izglītības pievilcības paaugstināšana un sociālo partneru līdzdalība profesionālās izglītības kvalitātes nodrošināšanā»
- «Karjeras izglītības īstenošanas plāns valsts un pašvaldību vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs 2015.-2020.gadam»
- ESF projekts «Karjeras izglītības programmas nodrošinājums izglītības sistēmā» (KIPNIS)
- ESF projekts 8.3.5.specifiskā atbalsta mērķa “Uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamajiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs» ietvaros (KAVPII - no 2016.gada)

Normatīvie akti un rīcībpolitika

Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.-2020.gadam

- Rīcības virziens «Cienīgs darbs»

[248] Jauniešu nodarbinātības veicināšana, t.sk. (a) **karjeras izglītības sistēma**, (b) jauniešu pēc profesionālās un/vai augstākās izglītības pabeigšanas integrācija darba tirgū, t.sk. uzņēmējdarbības uzsākšana, (c) atbalsta pasākumi jauniešiem - bezdarbniekiem pirmās darba pieredzes iegūšanai, (d) profesionālās izglītības iestāžu infrastruktūras un aprīkojuma pilnveide (LM, IZM, EM, ZM, KM, SIF, pašvaldības, sociālie partneri, NVO)

- Rīcības virziens «Kompetenču attīstība»

[290] Inovatīvu mācību satura un darba formu ieviešana radošuma un uzņēmējspēju veicināšanai pamatzglītībā un vispārējā vidējā izglītībā - digitālā mācību vide, mūsdienīga svešvalodu apguve, dabas zinātņu un sociālo zinātņu mācību satura pilnveidošana, **karjeras izglītības sistēmas nostiprināšana** (IZM, pašvaldības, VARAM, KM, sociālie partneri, NVO)

Karjeras izglītības sistēmas attīstība un pakalpojumu pieejamība

- Visu izglītības iestādēs īstenojamo ESF projektu mērķis un rezultāts ir komplekss – radīti apstākļi izglītojamo personības pilnvērtīgai attīstībai.
- **Karjeras attīstības atbalsts**, kas ietver karjeras informāciju, karjeras izglītību, individuālo karjeras konsultāciju pieejamību izglītojamajiem karjeras mērķu noteikšanai un plānošanai, izdarot izvēli saistībā ar izglītību un darbu, **sekmē arī izglītības priekšlaicīgas pārtraukšanas mazināšanu.**

KAA informatīvo resursu izmantojums

	2017.gads	2019.gads
Apmeklējumu/apmeklētāju skaits www.niid.lv mēnesī (vidēji), iegūstot informāciju par izglītības iespējām Latvijā	23513/18625	38149/29291
Iedzīvotāju skaits gadā, kas saņēmuši individuālas e-konsultācijas www.niid.lv par izglītības iespējām Latvijā	118	165
Apmeklējumu/apmeklētāju skaits www.studyinlatvia.lv mājaslapā mēnesī (vidēji)	2653/2165	4125/3353
Apmeklējumu skaits www.profesijupasaule.lv mēnesī (vidēji) mājaslapā / apmeklētāju skaits	5654/4590	15909/13130
“Uzņēmumu” (nozaru) un profesiju skaits mājaslapā www.profesijupasaule.lv	29/ 166	37/ 254

VIAA gada publiskais pārskats - 2017

VIAA gada publiskais pārskats - 2019

Atbalsts individuālo karjeras konsultāciju īstenošanai

- Izstrādāta, saskaņota un publiskota «Rokasgrāmata pedagogiem karjeras konsultantiem individuālo karjeras konsultāciju īstenošanai vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs»
- Nodrošināti kursi par Rokasgrāmatas izmantošanu
- Notiek valsts budžeta finansēti pedagogu profesionālās kompetences pilnveides kursi projekta pedagogiem karjeras konsultantiem (PKK), lai iegūtu sertifikātu par tiesībām veikt individuālās karjeras konsultācijas.

**2020./2021.m.g. visi projekta PKK būs tiesīgi sniegt
individuālās karjeras konsultācijas**

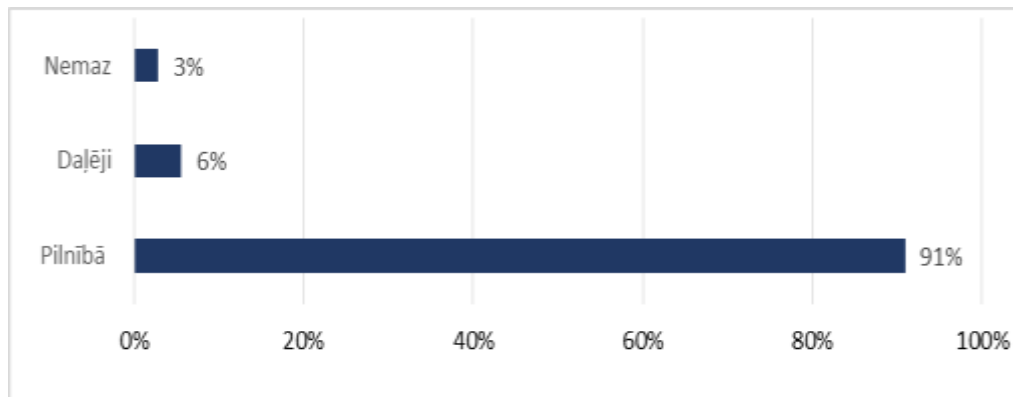

Individuālo karjeras konsultāciju iniciatori

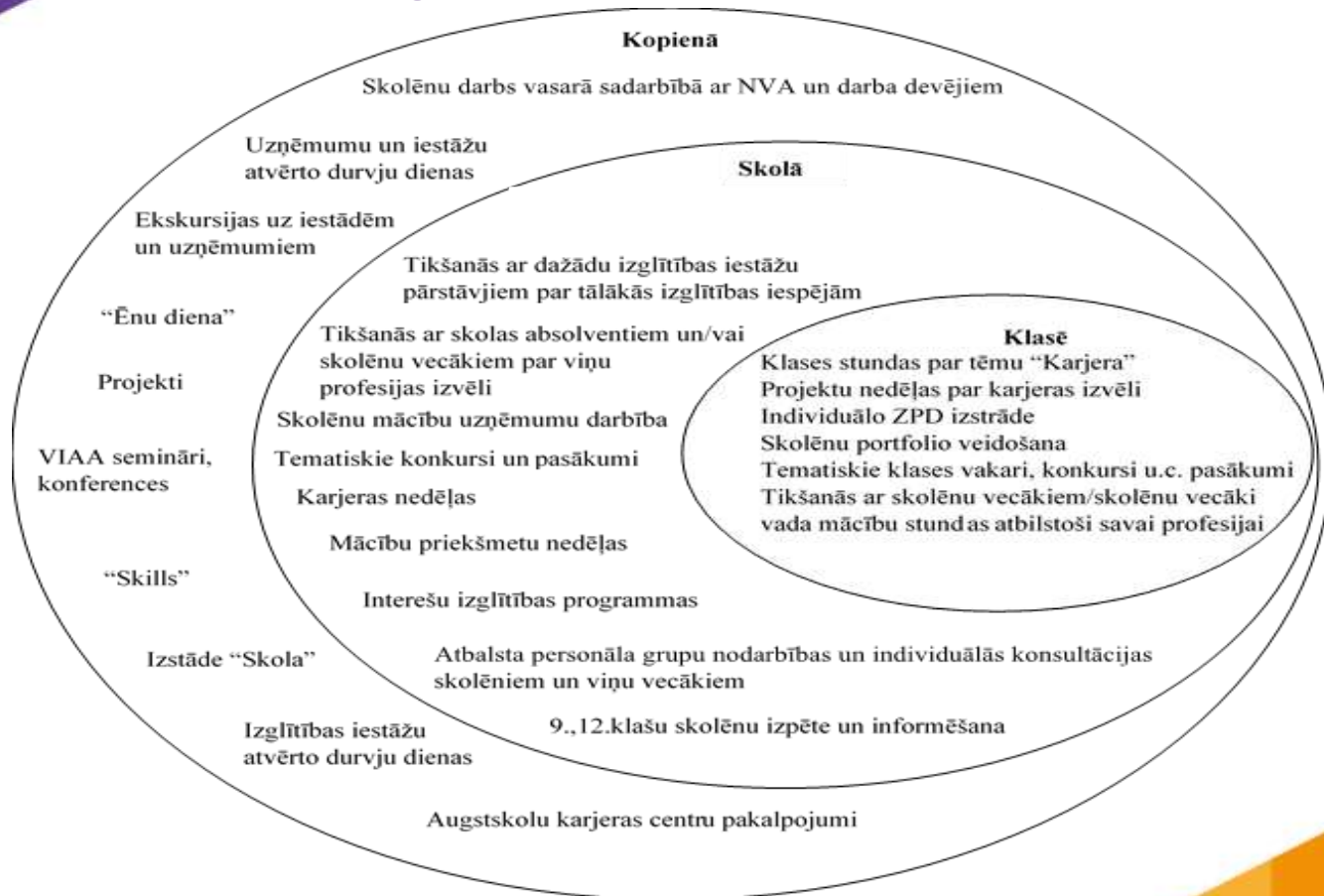
(Burceva R., 2020, n=34)

N.p.k.	Iniciatori	Vieta
1.	Skolēns	1
2.	Klases audzinātājs	2
3.	Skolēna vecāki	3
4.	Pedagogs karjeras konsultants	4
5.	Skolēna klasesbiedri	5
6.	Mācību priekšmeta skolotājs	6
7.	Skolas atbalsta personāls	7
8.	Skolas administrācija	8

PKK viedoklis par telpas un apstākļu piemērotību individuālajai karjeras konsultācijai (Burceva R., 2020, n=34)

KAA pasākumu daudzveidība (Burceva R., 2020)

KAA speciālās izglītības iestādēs

- Projektā «Karjeras atbalsts vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs» piedalās 11 speciālās izglītības iestādes – attīstības centri (kopā 2085 skolēni 2019./2020.m.g.)
- Populārākie pasākumi: mācību ekskursijas (profesiju un nozaru iepazīšana), izstāde «Skola», grupu nodarbības, darbnīcas, Karjeras nedēļa, konkurss «Skills», praktikumi, darba izmēģinājumi.

Paldies nozaru profesionāļiem par atsaucību un uzdrīkstēšanos!

2018.gada 7.-12.klašu skolēnu aptauja par karjeras atbalstu skolā

- Respondenti: vispārējās un profesionālās izglītības iestāžu, kā arī attīstības centru izglītojamie (n=19 238)
- 76% izprot, kas ir karjeras attīstības atbalsts skolā un kurš par to ir atbildīgs (PKK)
- Pasākumu daudzveidība/nozīme: 64% pasākumu palīdzējuši iepazīt profesijas, 45% - izprast savus nākotnes mērķus, 36% - labāk iepazīt sevi, savas intereses un stiprās puses.
- Aktuālākie un noderīgākie KAA pasākumi: *Karjeras nedēļa*, *Ēnu dienas*, mācību ekskursijas, izglītības izstāde «*Skola*», konkurss *SkillsLatvia*.
- 44% norāda, ka vēlētos apmeklēt uzņēmumus.

Secinājumi: jāveicina e-resursu un individuālo karjeras konsultāciju izmantošana.

Latvijas valsts komandas piedalīšanās EuroSkills un WorldSkills

EuroSkills		WorldSkills	
2010.	Lisabona Portugāle	2011.	Londona Lielbritānija
2012.	Spa-Francorchamps Beļģija	2013.	Leipciga Vācija
2014.	Lille Francija	2015.	San Paulu Brazīlija
2016.	Gēteborga Zviedrija	2017.	Abu Dabī AAE
2018.	Budapešta Ungārija	2019.	Kazaņa Krievija

Nacionālais jauno profesionāļu meistarības konkurss SkillsLatvia

Latvijas valsts komandas piedalīšanās EuroSkills un WorldSkills

Latvijas karjeras attīstības atbalsta asociācijas (LKAAA) aktivitātes

- LKAAA (111 individuālie biedri no visas Latvijas un trīs dalīborganizācijas) pārstāvēta KAAS padomē un vairāku projektu uzraudzības padomēs, kā arī IAEVGE (International Association for Educational and Vocational Guidance)
- Regulāri profesionālās pilnveides semināri, darbnīcas, konferences LKAAA biedriem un citiem interesentiem
- Atbalsts skolām, nodarbības par noteiktām tēmām
- ACADEMIA mobilitātes (iekšējais konkurss, līdzfinansē ERASMUS+)
- Publikācijas sadaļā «Bibliotēka» asociācijas mājas lapā
- KAA pakalpojumi (karjeras konsultācijas tiešsaistē un klātienē; dalība izglītības izstādē «Skola2020», nodrošinot individuālās karjeras konsultācijas apmeklētājiem, kā arī grupu nodarbības)
- Partnerības projekti un sadarbība ar mērķi veicināt starptautisko pieredzi

Atbalsts pedagogiem karjeras konsultantiem (I)

- Supervīzijas

(**profesionālie ieguvumi:** palīdz reflektēt par līdzšinējo profesionālo pieredzi, rosina apzināties profesionālās atbildības līmeni, palīdz identificēt jaunus izaicinājumus darbā, veicina motivāciju, izglīto par dažādiem profesionālās darbības aspektiem, palīdz skaidrāk definēt mērķus, noteikt prioritātes, pārvarēt šķēršļus un grūtības, sniedz atgriezenisko saiti, veicina toleranci pret dažādību un atšķirīgo, uzlabo argumentācijas prasmes utt.);

personiskie ieguvumi: palīdz apzināties savas stiprās un vājās puses, palīdz izprast cēloņsakarības, apzināties personīgos iekšējos resursus, palīdz identificēt riskus un izvērtēt iespējas, veicina pašanalīzes prasmes, mazina izdegšanas sajūtu utt.)

- Sadarbībā ar NVA semināri par vadlīnijām vidēja un ilgtermiņa darba tirgus prognožu izmantošanai un interpretācijai (Jelgava, Liepāja, Valmiera, Daugavpils) 2020.gada sākumā

Atbalsts pedagogiem karjeras konsultantiem (II)

- Papildizglītība – kursi individuālo karjeras konsultāciju vadīšanai, semināri, konferences (piemēram, LLU kursi «Izpratnes pilnveide par karjeras iespējām un tās integrēšana izglītības procesā» (24 h) 2020.gada 21.-26.augustā, u.c.)
- Publiski pieejami palīgmateriāli par KAA darba aspektiem (piemēram, Signitas Gabrānes PP prezentācija «Karjeras izglītības integrēšanas iespējas mācību jomās kompetenču pieejas kontekstā», u.c.)
- Izglītības iestādes specifikai atbilstošas idejas PKK darbam maģistrantu pētījumos (piemēram, J.Laiševcovs «Profesionālās pašnoteikšanās veicināšana jauniešiem ar speciālajām vajadzībām», T.Borikova «Karjeras konsultanta un vecāku sadarbība 1.-4.klases skolēnu karjeras interešu veicināšanai», K.Rūtiņa «Karjeras attīstības atbalsts 1.kursa audzēkņiem darba vidē balstītās mācībās» u.c.)

Vīzija par PKK lomu pilnveidotā mācību satura un pieejas īstenošanā

- PKK sniedz atbalstu skolas administrācijai **skolēnu interešu un vajadzību apzināšanā** un izglītības piedāvājuma veidošanā.
- PKK palīdz pedagogiem attīstīt skolēnu **pašvadītas mācīšanās** prasmes attiecībā uz karjeras mērķu izvirzīšanu un to sasniegšanu.
- PKK iedod instrumentus priekšmetu skolotājiem, kā **identificēt karjeras vadības prasmes** pilnveidotajā mācību saturā un seko mācību satura sasaistei ar turpmākās izglītības un darba ceļu.
- PKK sniedz skolēniem **atbalstu izsvērtu karjeras lēmumu pieņemšanai** pamatskolā, izvēloties vispārējās vai profesionālās izglītības virzienu un veidojot savām tālākajām profesionālajām un personīgajām interesēm atbilstošu karjeras plānu pēc 9.klases.
- Balstoties uz skolēna spējām, interesēm un skolas piedāvājumu, PKK **sniedz individuālu atbalstu** skolēniem visā vidējās izglītības pakāpē, tai skaitā, kopā ar skolēnu veidojot individuālo mācību plānu, modelējot tajā nepieciešamās izmaiņas, kā arī aktualizējot šos jautājumus skolas administrācijai, lai iesaistītos skolēnam labāko risinājumu izstrādē.
- PKK palīdz piesaistīt **ārējos sadarbības partnerus** dažādu mācību kursu īstenošanai, mācību satura apguvei un izglītības vides dažādošanai.

Promocijas darbi Latvijā

- Libkovska, Una (2011). **Skolēnu profesionālo interešu pilnveides vadība karjeras izglītībā Latvijā**: LU.
- Jaunzeme, Inta (2011). **Karjeras vadības un atbalsta sistēmas pilnveidošanas problēmas augstākajā izglītībā Latvijā**: LU.
- Pudule, Guna (2013). **Karjeras izglītības vadības pilnveide vispārizglītojošajās skolās Latvijā**: LU.
- Ābeļkalns, Ilvis (2014). **Augstas klases sportistu duālās karjeras vadība Latvijas augstskolās**: LU.
- Silberbauer, Catherine (2016). **Dual-career couples - an evaluation of on-assignment career support for expatriate spouses**: LU.
- Laškova, Jeļena (2016). **Pieaugušo darba meklētāju karjeras vadības prasmju veidošanās nodarbinātības atbalsta programmās**: RTA.
- Rācene, Anita (2017). **Karjeras attīstība sievietēm profesionālās krīzes situācijās mūžizglītības kontekstā**: LLU.
- Lemešonoka, Inta (2017). **Skolēna karjeras vadības prasmju veidošanās vispārizglītojošās skolas pedagoģiskajā procesā**: RPIVA.
- Saulīte, Mārīte (2019). **Podologu karjeras vadības prasmju attīstība studiju procesā**: LU.
- Gaile, Anita (2019). **Indivīda karjeras rīcību un individuālo vērtību mijiedarbība un ietekme uz subjektīvi veiksmīgu karjeru**: RISEBA.

Kā nodrošināt KAA sistēmas ilgtspēju?

- **Cilvēkresursi** (atbalsta personāla vienība izglītības iestādē, atalgojums, VIAA metodiskās vadības funkcija) – izpratne valsts un izglītības iestāžu vadības līmenī
- **Metodiskie un informatīvie materiāli, digitālie rīki** (uzturēšana un jaunu veidošana) + piedāvājums uzņēmumiem, kas būtu gatavi komunicēt ar skolu jauniešiem (infografikas «Kā iepazīt profesijas?», «Kā iepazīt uzņēmumu»)
- **IKVD kritēriji** izglītības iestāžu akreditācijas procesā **KAA vērtēšanai** skolā (joma – 4.«Atbalsts izglītojamiem»)
- **KAA problemātikas iekļaušana skolotāju programmās** augstākās izglītības iestādēs («...**karjeras izglītības** aspektu īstenošana...», «Izzināt iespējas un piedāvāt risinājumus skolēnu interešu un potenciālo spēju attīstībai **karjeras izglītības** un kompetenču pieejas kontekstā izglītības iestādes pedagoģiskajā procesā»; studiju kursu izstrādātāji – LU, LiepU, DU, RTA, realizē – visā Latvijā)
- **Darba devēju izpratne un iesaistīšanās** (*Skills*, nozaru semināri, sadarbība ar vispārējās un profesionālās izglītības iestādēm, akcija «Atpakaļ uz skolu», citas iniciatīvas)
- **Nozaru semināri** (VIAA sadarbībā ar darba devējiem un profesionālās izglītības iestādēm)
- «**Karjeras balva**» motivācijai
- **Projekti** (pašvaldību, starptautiskie u.c.)
- Jauni **pētījumi** – bāze KAA sistēmas attīstībai un pilnveidei
- **EUROQUIDANCE** aktivitātes (semināri, konferences, izdevums «Karjeras ziņas» u.c.) un **LKAAA** darbība

Informatīvais ziņojums «Par Izglītības attīstības pamatnostādņu 2014.–2020.gadam īstenošanas 2014.-2017.gadā starpposma novērtējumu»

«Rīcības virziena «2.1. Karjeras izglītības sistēmas attīstība un pakalpojumu pieejamība» ietvaros uz IAP 2014.-2020.gadam īstenošanas vidusposmu visu pasākumu īstenošana norit saskaņā ar plānoto, ņemot vērā, ka visi pieci rādītāji, kas ir noteikti šim rīcības virzienam ir saistīti ar 8.3.5. SAM projekta «Uzlabot pieeju karjeras atbalstam izglītojamajiem vispārējās un profesionālās izglītības iestādēs» īstenošanu. Šajā rīcības virzienā būtiskākais uzdevums līdz 2020.gadam ir priekšlikumu sagatavošana par ESF projekta ietvaros izveidotās karjeras izglītības sistēmas integrēšanu izglītības programmas īstenošanas izmaksās, lai nodrošinātu tās pilnvērtīgu darbību pēc struktūrfondu investīciju projekta noslēguma un turpmāko ESF investīciju plānošana karjeras izglītības attīstībai.»

(08.10.2019., Izglītības un zinātnes ministre Ilga Šuplinska)

Izaicinājumi

- Izpratnes par karjeras attīstības atbalstu izglītojamajiem maiņa virzībā no projekta ietvara uz sistēmu (piemēram, informācijas/ziņas skaidrība vecākiem, kopienai)
- Pedagoģa karjeras konsultanta darbs attālinātā režīmā
- Darba devēju/uzņēmēju/profesionāļu atvērtība un «labā griba» iesaistīties komunikācijā un sadarbībā ar izglītības iestādēm
- Karjeras izglītības sistēmas integrēšana izglītības programmas īstenošanas izmaksās (valsts budžets)

Paldies!